

ایران اعمال شده است. ایران هم به نوبه خود تهدید کرده است که اگر تحریم‌ها مجدداً اعمال شوند، از پیمان عدم اشاعه (NPT) خارج می‌شود. چنین اقدامی از سوی تهران راه را هموار خواهد کرد تا همه نظارت‌های رسمی بر برنامه هسته‌ای خود را کاهش دهد. در چنین شرایطی ترامپ هم به نوبه خود بسیار بیشتر از گذشته از سوی اسرائیل و تندروهای واشنگتن تحت فشار قرار خواهد گرفت که به ایران حمله کند. اسرائیل حتی ممکن است تصمیم بگیرد که دست تنها به ایران حمله کند که این کار قطعاً پای آمریکا را هم به جنگ خواهد کشاند. با این حال حتی یک حمله گسترده و بزرگ آمریکا و اسرائیل هم بعید است که به برنامه هسته‌ای ایران پایان دهد. جمهوری اسلامی ایران به میزانی مواد غنی‌شده ذخیره کرده است و سانتریفیوژهای پیشرفته در نقاط متعدد انبار کرده است که ارتش‌های آمریکا و اسرائیل نمی‌توانند با قطعیت همه آنها را نابود کنند. ایران در عین حال تعداد بسیار زیادی متخصص هسته‌ای دارد که در صورت نیاز می‌توانند برنامه هسته‌ای ایران را احیا کنند. حتی ارزیابی‌های اطلاعاتی آمریکا هم نشان می‌دهد که هر گونه آسیمی به برنامه هسته‌ای ایران در نتیجه یک حمله نظامی، کوتاه‌مدت خواهد بود و احتمالاً در عرض چند ماه جبران خواهد شد. اگر آمریکا واقعاً بخواهد با استفاده از زور برنامه هسته‌ای ایران را متوقف کند، یا باید به صورت متناوب به ایران حمله کند یا اینکه کارزار تغییر نظام در ایران را اجرا کند تا این چرخه را بشکند که نتایج آن به شدت غیرقابل پیش بینی است. حمله به ایران در عین حال می‌تواند باعث تشدید گسترده تنش‌ها در منطقه شود. هر چند ممکن است متحدان ایران تضعیف شده‌باشند، اما ایران همچنان گزینه‌هایی به‌ویژه از طریق حوثی‌ها، گروه‌های تحت حمایت ایران در عراق و همچنین زرادخانه موشکی خودش در اختیار دارد. ایران می‌تواند علیه اسرائیل و دارایی‌ها، نیروها و منافع اقدام تلافی جویانه انجام دهد. یک ارزیابی جدید اطلاعاتی از سوی آمریکا نشان می‌دهد که هر چند ایران در یک سال گذشته زخم‌خورده است، اما توانایی دارد «آسیب جدی به حمله‌کننده وارد کند، حملات منطقه‌ای انجام دهد و دریاوردی را مختل کند.» ایران حتی می‌تواند به زیرساخت‌های نفتی خلیج‌فارس حمله کند و قیمت نفت را به شدت افزایش دهد.

▼ بله گرفتن

همه این واقعیت‌ها به شکل واضحی دهشتناک هستند. هیچ‌کس از جنگی میان ایران و آمریکا سود نمی‌برد و به همین جهت همه طرف‌ها انگیزه دارند که جلوی چنین اتفاقی را بگیرند. این موضوع باعث می‌شود که دیپلماسی همچنان بخت موفقیت داشته‌باشد. برگزاری مذاکرات ایران و آمریکا که دور نخست آن در عمان برگزار شد، می‌تواند شرایط را در مسیر مطلوبی قرار دهد. طرف‌ها باید به دنبال رسیدن به دو هدف باشند: روشن کردن ساز و کار تعامل دوجانبه و مشخص کردن گستردگی توافق نهایی. ایران همچنان حاضر نمی‌شود تعهدی را در مورد تعامل مستقیم با مقام‌های آمریکایی بپذیرد. چنین موضعی هم غیرسازنده است و هم ناکارآمد. مخاطرات چنان شدید است و زمان چنان

تحریم‌ها بهره‌مند شد. آن توافق برنامه موشکی ایران و حمایت این کشور از گروه‌های غیردولتی را در سراسر خاورمیانه محدود نکرد. ایران اجازه نداد که هیچ‌یک از این دو مسئله بخشی از مذاکرات باشد. اما توافقی که به دست آمد محدودیت‌های جدی برای رفتار ایران ایجاد می‌کرد. ایران سطح غنی‌سازی و میزان ذخایر اورانیوم غنی‌شده‌اش را محدود کرد و تاسیسات هسته‌ای‌اش را بر روی نظارت و بازرسی شدید باز کرد. اما سال ۲۰۱۸

ترامپ توافق را کنار گذاشت و سرعت توسعه برنامه هسته‌ای ایران افزایش یافت. امروز ایران می‌تواند در عرض چند روز مواد شکافت‌پذیر کافی برای ساخت بمب هسته‌ای تولید کند و به میزانی ذخایر سوخت در اختیار دارد که با آنها بتواند چند سلاح هسته‌ای بسازد. بر اساس اغلب تخمین‌ها اگر ایران اراده کند، می‌تواند در عرض چند ماه چند بمب هسته‌ای عملیاتی داشته‌باشد. به عبارتی ایران در آستانه تبدیل شدن به دهمین قدرت هسته‌ای جهان قرار گرفته است. بسیاری از نخبگان ایران به تدریج خواهان هسته‌ای شدن این کشور می‌شوند. این روزها شبکه متحدان منطقه‌ای ایران، موسوم به محور مقاومت، از هر زمان دیگری در چندین سال گذشته ضعیف‌تر شده است و کار ایران را برای تهدید اسرائیل و ایالات متحده آمریکا سخت‌تر کرده است. ضعیف شدن حزب‌الله در لبنان برای ایران یک ضربه بزرگ محسوب می‌شود. تهران حزب‌الله را به‌عنوان یک عنصر بازدارنده جدی در مقابل اسرائیل تلقی می‌کرد؛ اما اسرائیل زرادخانه موشکی این گروه را از بین برد و فرماندهان ارشد آن را ترور کرد. تندروها در تهران بیش از پیش استدلال می‌کنند که برای امن نگه داشتن ایران، باید به سلاح هسته‌ای دست پیدا کرد اما به نظر می‌رسد که برخلاف تندروها [آیت‌الله] خامنه‌ای همچنان به برنامه هسته‌ای ایران به عنوان یک اهرم مذاکراتی نگاه می‌کند. در عین حال ممکن است او نگران باشد که دستگاه‌های اطلاعاتی اسرائیل و آمریکا بتوانند به سرعت تلاش‌شان برای تسلیحاتی‌سازی برنامه هسته‌ای را شناسایی کنند و چنین اقدامی باعث حمله نظامی به ایران شود. اما اگر تنش‌ها افزایش پیدا کند، احتمالاً او از جانب نظام مستقر درون ایران بیشتر تحت فشار قرار می‌گیرد.

زمان برای روش‌های جایگزین هم در حال تمام شدن است. در توافق هسته‌ای ۲۰۱۵ یک مکانیسم بازگشت فوری (Snapback) پیش‌بینی شده بود که اجازه می‌داد هر یک از طرف‌های این توافق تحریم‌های بین‌المللی را مجدداً علیه ایران اعمال کنند. این ماده توافق همراه امسال منقضی می‌شود، در نتیجه در این زمینه‌ها زمان به سرعت در حال گذشتن است. اگر توافقی مسالمت‌آمیز برای به عقب برگرداندن پیشرفت‌های هسته‌ای ایران به دست نیاید، فرانسه، آلمان و بریتانیا احتمالاً بازگشت فوری (Snapback) را فعال خواهند کرد. چین و روسیه احتمالاً تلاش خواهند کرد جلوی اجرای چنین درخواستی را بگیرند، اما بنابر سازوکار پیش‌بینی‌شده در توافق، امکان استفاده از حق وتو در این زمینه وجود ندارد. به این ترتیب قدرت‌های غربی، دست‌کم روی کاغذ می‌توانند ادعا کنند که محدودیت‌های پیش از توافق ۲۰۱۵ مجدداً علیه

۱۹۶۰ و اوایل دهه ۱۹۷۰ در دوران حکومت پادشاهی آغاز شد تا جایگاه منطقه‌ای ایران را به عنوان متحد آمریکا و اسرائیل بهبود بخشد. دولت ایالات متحده آمریکا در آن دوران تلاش بی‌سروصدای ایران برای دستیابی به بازدارندگی هسته‌ای را نادیده گرفته‌بود. برنامه هسته‌ای برای مدت کوتاهی در سال‌های پرهیاهوی نخست پس از انقلاب متوقف شد، اما در دهه ۱۹۸۰ به تدریج پس از آنکه نظام حاکم احساس کرد در جنگ ایران و عراق تهدید می‌شود و به دلیل خصومتی که از سوی غرب و بسیاری از همسایگانش احساس می‌کرد (بدون در نظر گرفتن عوامل این خصومت) برنامه هسته‌ای احیا شد.

از ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳ که جنگ غزه آغاز شد، عواملی باعث شده‌اند که بحث در مورد منع سلاح‌های هسته‌ای در ایران از سر گرفته‌شود. از جمله این عوامل می‌توان به مشارکت نظامی متحدان ایران به نفع حماس، اقدام‌های تلافی جویانه و زد و خورد نظامی ایران و اسرائیل، تضعیف متحدان ایران از جمله حماس، حزب‌الله و حوثی‌ها و تشدید تهدید علیه ایران از سوی اسرائیل و آمریکا اشاره کرد. آیا دسترسی‌های ایران در منطقه به حدی ضعیف شده است که ایران باید به فکر راهکاری نهایی برای بازدارندگی در مقابل مهاجمان بالقوه و حفاظت از نظام باشد؟ از عبارت بازدارندگی به این دلیل استفاده می‌کنم که اولین و تنها استفاده نظامی از بمب هسته‌ای در هیروشیما و ناگازاکی در جنگ جهانی دوم بود و دکترین معمول سلاح‌های هسته‌ای نه برای استفاده بلکه صرفاً برای بازدارندگی است. حتی اسرائیل در اکتبر ۱۹۷۳ پس از آنکه به دلیل حمله غافلگیرکننده مصر و سوریه،

ناچیز است که ایرانی‌ها بخواهند از مذاکره رودررو با همتایان آمریکایی اجتناب کنند. آمریکا هم به نوبه خود باید توجه کند که به گونه‌ای مطالباتش را مطرح کند که «مدل لیبی» (آنگونه که بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر اسرائیل پیشنهاد داد) و درخواست جمع‌آوری کامل برنامه هسته‌ای ایران، بعید است که مورد پذیرش قرار گیرد. در عوض محدودیت و شفافیت می‌تواند راه زیادی برای برطرف کردن نگرانی‌های عدم اشاعه طی کند و به شکل قابل توجهی ایران را از آستانه هسته‌ای دور کند. روشن کردن این مسائل و در شرایط بهتر پیدا کردن زمینه‌های مشترک باعث خواهد شد که انگیزه‌های بیشتری برای گفت‌وگو در مورد جزئیات مهم‌تر ایجاد شود.

ایران و آمریکا برای اینکه گفت‌وگوها موفق شود، باید ملزومات دیپلماتیک گسترده‌تری را هم بپذیرند. اگر آمریکا اسلحه را روی سر ایران بگیرد، ایران حاضر به مذاکره‌ی درست نخواهد شد. ترامپ هم اگر وارد شکلی از تعامل مستقیم و دیپلماسی شخصی نشود، مذاکرات را جدی نخواهد گرفت. او علاقمند است که بتواند مستقیماً با مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور ایران، مذاکره کند؛ مسئله‌ای که هیچ‌یک از رؤسای جمهور پیشین حاضر به انجام آن نشده‌اند. به عبارت دیگر هر دو طرف اگر می‌خواهند که زمینه‌های مشترک پیدا کنند باید با نحوه‌ای که طرف مقابل به مذاکرات وارد می‌شود کنار بیایند. یکی از راه‌ها برای بهبود دادن بخت مذاکرات ایران و آمریکا و محافظت از آن در مقابل خرابکاری‌ها این است که ترامپ شخصاً وارد فرآیند دیپلماسی شود. دور نخست ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ نشان داد که او در مقابل ایران اهل نرمش و کوتاه آمدن نیست. اگر توافق هسته‌ای در دسترس باشد، آنگاه ترامپ جایگاه بسیار مناسبی دارد تا تندروهای جنگ‌طلب آمریکایی را وادار کند از این توافق حمایت کنند، همانطور که ریچارد نیکسون، رئیس‌جمهور پیشین آمریکا توانست به چین سفر کند و روابط پکن و واشنگتن را بهبود دهد. ترامپ می‌تواند با استفاده از یک بده‌بستان ساده، اما موثر فرایند را پیش ببرد و درها را برای دیپلماسی سطح بالای مستقیم باز کند. او می‌تواند به صورت موقت تحریم‌های فشار حداکثری را به ازای توقف غنی‌سازی اورانیوم ایران برای یک مدت مشخص و هم‌زمان، موقتاً متوقف کند. این کار می‌تواند زمینه را برای دیدار در سطح رئیس‌جمهور که ترامپ مدت‌هاست برای آن لحظه‌شماری می‌کند، فراهم کند. اگر برای پیشبرد گفت‌وگوها جدیت وجود داشته‌باشد، عمان، عربستان سعودی، امارات متحده عربی یا طرف دیگری که ترامپ به آن احترام می‌گذارد، می‌توانند ترتیبات چنین ملاقاتی را پیش ببرند. آنها می‌توانند هم میزبان دیدارهای سطح بالا باشند و هم میزبان مذاکرات فنی پس از آن.

ایران و ایالات متحده سابقه تاریخی خصومت تلخی دارند. دره وسیع بی‌اعتمادی میان دو طرف وجود دارد که دیپلماسی به سختی می‌تواند روی آن پلی بسازد. اما همچنان احتمال توافق وجود دارد. ایران به توافق نیاز دارد. ترامپ هم یک توافق می‌خواهد و جایگزین مذاکرات موفق فاجعه‌بار خواهد بود.

ترجمه: شهاب شهسواری

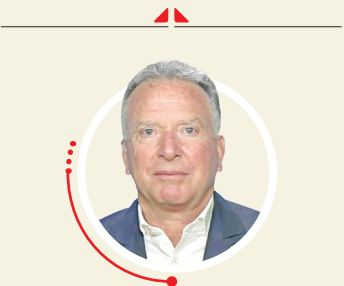
منبع: فارن افرز

دیپلمات‌ها

محکومیت حمله آمریکا به یمن

اسماعیل بقائی، سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، حملات هوایی آمریکا به یمن را مصداق آشکار جنایت تجاوز، نقض فاحش اصول و قواعد بنیادین منشور سازمان ملل و حقوق بین‌الملل توصیف و تأکید کرد: «تجاوزات آمریکا علیه یمن که در راستای حمایت همه‌جانبه این کشور از اشغالگری و نسل‌کشی رژیم صهیونیستی در فلسطین اشغالی مرتکب می‌شود، آمریکا را تبدیل به همدست و شریک جنایات اسرائیل در فلسطین و منطقه کرده است.» بقائی هشدار داد: «ادامه تجاوز نظامی آمریکا به یمن و تخریب زیرساخت‌های حیاتی این کشور و کشتار مردم مسلمان یمن نه‌تنها موجب ترغیب رژیم صهیونیستی به تداوم جنایات در غزه و کرانه باختری شده، بلکه خود عاملی در تشدید ناامنی در منطقه و تهدید صلح و امنیت بین‌المللی است.» سخنگوی وزارت امور خارجه ضمن تسلیت شهادت شهروندان یمنی به ملت و دولت یمن، بر همبستگی جمهوری اسلامی ایران با ملت مقاوم یمن تأکید کرد و خواستار پایان یافتن بی‌عملی و سکوت جامعه جهانی در برابر نقض‌های فاحش حقوق بین‌الملل و حقوق بشر توسط آمریکا علیه مردم یمن شد و مسئولیت کشورهای اسلامی و سازمان همکاری اسلامی را در این زمینه خاطرنشان کرد.

فرستادگان نتانیاهو با ویتکاف دیدار می‌کنند

خبرنگار پایگاه خبری آکسیوس به‌نقل از سه‌منبع مطلع مدعی شد که وزیر امور راهبردی رژیم صهیونیستی و رئیس موساد قرار است امروز با مذاکره‌کننده ارشد آمریکا در مذاکرات غیرمستقیم تهران - واشنگتن دیدار کنند. باراک رابود، خبرنگار اسرائیلی پایگاه خبری آکسیوس در پیامی در صفحه خود در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «سه منبع مطلع اسرائیلی به من گفتند ران درم‌وزیر امور راهبردی اسرائیل و دیوید بارنیه رئیس موساد جمعه به پاریس سفر کردند تا با استیو ویتکاف نماینده ویژه آمریکا در امور غرب آسیا پیش از مذاکرات هسته‌ای ایران، شنبه در رم دیدار کنند.»

امیدوارم مذاکرات ثمربخش باشد

مارکو روبیو، وزیر خارجه آمریکا گفت: «امیدواریم مذاکرات ثمربخشی با ایران داشته باشیم و راه‌حل مسالمت‌آمیزی حاصل شود.» به گزارش جمارن، وزیر خارجه آمریکا مدعی شد: «اروپایی‌ها به‌زودی باید تصمیم مهمی درباره بازگرداندن تحریم‌ها بگیرند؛ چراکه ایران به وضوح از مفاد توافق فعلی تخطی کرده است.» مارکو روبیو، وزیر خارجه ایالات متحده، در اظهاراتی مدعی شد که در صورت عدم پایبندی تهران به تعهدات «برجامی»، کشورهای اروپایی باید مکانیسم بازگشت خودکار تحریم‌ها موسوم به «مکانیسم ماشه» را فعال کنند. مارکو روبیو وزیر خارجه آمریکا همچنین گفت: مذاکرات با نمایندگان اوکراین در پاریس «مثبت» بود؛ آمریکا امیدوار است به‌زودی پاسخ کی‌یف را دریافت کند. گفت‌وگوها در مورد حل و فصل بحران اوکراین نمی‌تواند برای همیشه ادامه یابد. امیدوارم در نشست بعدی با نمایندگان اروپا و کی‌یف، پاسخ‌های «قطعی» در مورد روند حل و فصل حاصل شود. باید در چند روز آینده بفهمیم که دستیابی به توافق در مورد حل و فصل مناقشه اوکراین در آینده نزدیک تا چه حد امکان‌پذیر است. ایالات متحده به مدت سه سال از اوکراین حمایت کرد اما اکنون به نقطه‌ای رسیده است که باید بر موارد دیگری تمرکز کند.

برای منطقه و جهان می‌تواند به معنای جلوگیری از سطح بی‌سابقه‌ای از تخریب، آثار فاجعه‌بار اقتصادی در شرایط مسموم فعلی بین‌المللی و آثار مهلک زیست محیطی در منطقه‌ای شکننده باشد. برای ایران این خروجی می‌تواند راه نجاتی از حمله فلج‌کننده بالقوه ایالات متحده آمریکا باشد که امکان دارد زمینه‌ساز تلاش برای تغییر نظام از داخل شود. انجماد برنامه هسته‌ای ایران به عنوان یک گزینه واقع‌گرایانه، نیازمند انعطاف‌های متعددی از سوی هر دو طرف است. از جمله این انعطاف‌ها می‌توان به پذیرش فرآیندهای راستی‌آزمایی قوی‌تر از طرف ایران و کنار گذاشته‌شدن مطالبه غیرواقع‌گرایانه اسرائیل و آمریکا برای جمع‌آوری کامل برنامه هسته‌ای ایران اشاره کرد. بایدبه‌خاطر داشت که نابودسازی زیرساخت‌های اتمی ایران با استفاده از زور باعث نمی‌شود که دانش فنی جمع‌آوری شده در طول چندین دهه از بین برود و در نتیجه نمی‌تواند جلوی ایران را برای احیای برنامه هسته‌ای‌اش با قاطعیت بیشتر بگیرد. این انعطاف‌ها می‌تواند زمینه‌ساز تبادل گسترده‌تر همکاری‌ها و عادی‌سازی‌های منطقه‌ای شود و امنیت را در سراسر خاورمیانه تقویت کند. سناریوهای جایگزین تشدید تنش و رویارویی نظامی قطعاً به فاجعه منجر خواهد شد و هرگونه بخت برای صلح و امنیت منطقه‌ای (اگر نگوییم جهانی) را برای چندین دهه پیش رو از بین خواهد برد. مهم‌تر اینکه این اقدام باعث خواهد شد که انگیزه ایران برای دستیابی به سلاح هسته‌ای بیشتر شود و رقابتی منطقه‌ای را برای دستیابی به سلاح هسته‌ای رقم خواهد زد.

منبع: میدل ایست آی